

Panu Pikiruukki

Päivänä muutamana sain jälleen uuden tuttavän. Panua puhuttelemaan ilmestyi Pauli Koivupuro Toppilasta, avojalkanen oululainen sähkötekniikko. Varsinaisen asiansa jälkeen hän kysyi, tiesinkö, että Kuusisaaresa olisi poltettu tervaa. Sanoi äskettäin pyörähtäneensä siellä ja ihmetelleensä, kun oli löytänyt selviä tervan jälkiä.

Minä puolestani ihmettelämään, että tuota ei kai ... että keskellä kaupunkia, no, vaikka vain saarel-

lakin, siihen aikaan ... Mutta ... Muistin samalla tämän kartan, josta nyt tässä on ote, ja sanoin, että pikitehas siellä Kuusisaaresa kyllä oli. Ja niin läksimme katsomaan. Tässä toisessa kuvassa Pauli sitten katsastaa ja näyttää minulle.

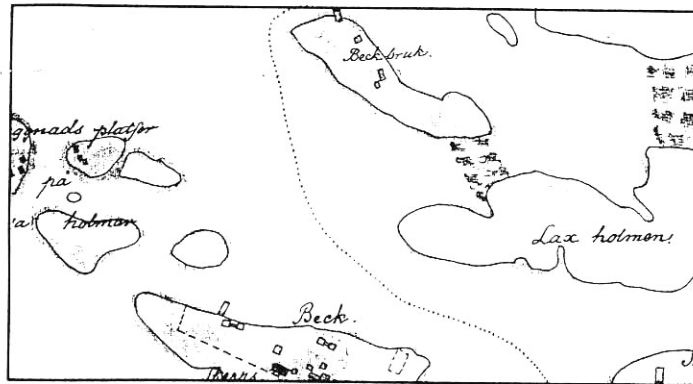
Kuusisaari oli opastajaleni tuttu paikka, mutta kyläkin ajoilta ennen Kuusrokkia. Hänen lapsuudenkotinsa — isän nimi oli Fräki, länsipohjalaisia — sijaitsi nimittäin vastaran-

nalla vanhan Koskitien rantatörmällä. Siinä virrassa Pökkösaaren alapuolella oli poika uinut toisenkin keran!

Niin me sitten katsastimme kuopan Kuusisaaren pohjoistörmällä ja löysimme mustaa maata, tiilejä, puuta ja palanutta tervaa, pikeä. Sitten kotiin tämän kartan ääreen.

Kartassa on vasemmalla alhaalla Pikisaari ja sen yläreunassa Beck (= Pikiruuki), oikealla Linnansaaren yläpuolella Laxholmen = Raatti, ja sen pohjoisluoteispuolella nimetön saari, Kuusisaari, saaren päällä sanat Beckbruk = pikiruuki.

Aimo Halilan kirjoittamasta Oulun historian II:sta levisi kuin taikoen heti aukeama otsikoin Pikiteollisuuden kasvu. Aika on 1700-luvun loppu, karttani

Adolph Meinanderin kynän jäljiltä vuodelta 1802. Siihen aikaan, 1700-luvun loppulla, Oulun pikipatruuna jo toisessa polvessa oli Efraim Zachariaanpoika Wacklin, joka oli osakkaana kahdessa Oulun kolmesta pikipolttimosta.

Uusiakin pikipolttimoita suunniteltiin, vaikka Wacklinin vastusti kaikella arvovallallaan. Silti jo 1778 saivat kauppiat J. Bonge ja J.

Candelbergin luvan pikipolttimoston perustamiseen Kuusisaareen. V. 1792 polttimoita oli kaksi, Wacklinin Pikisaaresa, jossa kai oli poltettu pikeä aivan kaupungin perustamisesta alkaen ellei jo sitä ennenkin, ja Kuusisaaren polttimo. Jälkimmäisen omistajia oli kolme, mainittu Bonge, em. Candelbergin leski Margareta Franzén (Frans M. Franzénin tati!) ja kauppias

Johan Westman.

Pien kysyntä liittyi voimakkaassa kasvussa olleeseen laivanrakennukseen ja se taas oli seurausta 1765 saavutetusta tapulikaupungin asemasta. Mahtisuku Nylanderit yritti sekin parhaansa, ennen kaikkea Olhavan hovineuvos Johan. Hän halusi perustaa tervanpuhdistamon mm. Toppilan naapuruuteen Taskisen maalle, mutta ei sitten kuitenkaan onnistunut, vaikka oli itsensä kuninkaan suosiossa.

Karttaosoitteestani muuten näkyy, että Pikisaarella oli laivavarvi, samoin saarilla, joista sitten muotoutui Korkeasaari. Kuusisaaren yläpuolella on "Väriin" paikka, lauttaranta, josta alkaa Tornion maantie. Nimetön saari pohjoisrannalla on Pökkösaari.